

Studeren met Open Bijbel

Bijbelstudie sectie voor de wat meer gevorderde Bijbellezer

De brief aan de Efeziërs

2. De nieuwe tempel

In Hem wast elk bouwwerk, goed ineensluitend, op tot een tempel, heilig in de Here

Enkele jaren nadat Paulus zijn brief aan de Efeziërs schreef, werd de tempel in Jeruzalem door een Romeins leger verwoest. Eeuwenlang zou de stad – die God had gekozen om onder Zijn volk te wonen – geen heiligdom meer hebben, maar vertrapt worden door heidenen. Intussen was er – met de stichting van Christus' gemeente – een nieuwe tempel tot stand gekomen, die Paulus beschrijft als "een woonstede van God in de Geest".

Jezus' discipelen werden eens beschuldigd van schending van de sabbat, en als hun Rabbi werd Hij hiervoor verantwoordelijk gesteld. In zijn weerlegging van deze aanklacht verwijst Jezus niet naar een geval van sabbatschending in het Oude Testament, maar van schending van de tempel door David en zijn metgezellen. Toen zij op de vlucht waren voor koning Saul, gingen zij het heilige gebied van Gods huis binnen en aten van het toonbrood dat in het heilige had gelegen. Volgens de Joodse opvatting van 'zwaar en licht' was dit een veel ergere overtreding dan het plukken en tussen de handen fijnwrijven van wat korenaren op sabbat om de honger te stillen. Toch werden David en zijn mannen niet gestraft vanwege de nood van de gezalfde van de Here. Jezus bevestigt dit met een tweede voorbeeld, bedoeld om nogmaals te laten zien dat de tempel belangrijker is dan het houden van de sabbat: "Of hebt u niet gelezen in de wet, dat op de sabbat de priesters in de tempel de sabbat schenden zonder schuldig te zijn? Maar Ik zeg u: Meer dan de tempel is hier" (Mat 12:1-8).

In welk opzicht kan Jezus zeggen dat Hij meer is dan de tempel? Het antwoord is te vinden in de volgende verzen, waar – naar aanleiding van een genezing die Jezus op de sabbat deed – Matteüs de woorden van de profeet Jesaja citeert, die nu in vervulling zijn gegaan: "Zie, mijn knecht, die Ik verkoren heb, mijn geliefde, in wie mijn ziel een welbehagen heeft.

Ik zal mijn Geest op Hem leggen" (vs 18). Belangrijker nog dan het gebouw waarin God onder zijn volk aanwezig is, is zijn inwoning in zijn geliefde Knecht. Daarom waarschuwt Jezus hen die zijn genezingen toeschrijven aan de werking van "Beëlzebul, de overste van de geesten", voor laster tegen de heilige Geest. "God is in Christus" schrijft Paulus; iets wat door Jezus' wonderen bewezen wordt. En juist om die reden is Hij meer dan de tempel in Jeruzalem.

Een woonstede van God in de Geest

De veelbetekenende waarheid van de woorden die Jezus in Galilea spreekt, had Hij al eerder te Jeruzalem verkondigd nadat Hij de tempelschendende zakenlui uit de voorhof had gejaagd. Gevraagd naar zijn bevoegdheid dit te doen, zei Hij: "Breek deze tempel af en binnen drie dagen zal ik **hem** doen herrijzen" (Joh 2:19). De opmerking van de evangelist Johannes – "Hij sprak van de tempel van zijn lichaam" – kan op twee manieren worden toegepast. De Joden zouden Jezus zelf 'afbreken', door Hem over te leveren aan de plaatselijke Romeinse autoriteiten, met het verzoek Hem te kruisigen, waarna – op de derde dag – zijn opstanding zou plaatshebben. Zo is het lichaam van Jezus een tempel "niet met handen gemaakt" tot in eeuwigheid geworden. Maar dat Jezus' profetie ook een andere strekking had, blijkt uit Paulus' woorden: "de gemeente, die zijn lichaam is, vervuld met Hem, die alles in allen volmaakt" (Efez 1:23), die hij ook als "een woonstede van God in de Geest" beschrijft.

De Joodse christenen hadden blijkbaar geen behoefte om het vertrouwde ritueel in de tempel in Jeruzalem op te geven. Lucas vertelt dat zij "elke dag eendrachtig in de tempel" waren (Hand 2:46), en ook dat zij "eendrachtig bijeen in de zuilengang van Salomo" kwamen (Hand 5:12). Petrus en Johannes, bijvoorbeeld, gingen naar de tempel om de dagelijkse diensten bij te wonen (Hand 3:1). Stefanus blijkt als eerste in te zien dat met de komst van Christus de tempel zijn betekenis heeft verloren, waardoor hij de woede van de Joden, en als gevolg daarvan zelfs de dood, op zijn hals haalt (Hand 6:14; 7:48 e.v.). Evenals Jezus wordt hij voor de Joodse rechtbank gebracht, beschuldigd van godslastering: "Deze mens spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden tegen deze heilige plaats en de wet, want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazoreeër, *deze plaats zal afbreken*" (Hand 6:13,14). Deze laatste woorden herinneren aan Jezus' woorden: "breek deze tempel af". En evenals bij Jezus' verhoor worden er valse getuigen opgeroepen om de aanklacht te bevestigen. Met wat blijkt een verwijzing te zijn naar Jezus' woorden over "een tempel ... niet met handen gemaakt", zegt Stefanus in zijn verdedigingsrede: "De Allerhoogste echter woont niet in wat men met handen maakt". Hij vindt hiervoor steun in de woorden van Jesaja: "Wat voor huis zult u Mij bouwen, zegt de Here?" (Hand 7:49; Jes 66:1,2).

Mozes had tegen Israël gezegd dat “wanneer de HERE u rust geeft van al uw vijanden aan alle kanten” het volk zijn offers moest brengen naar de plaats die de Here zou kiezen (Deut 12:10,11). Het boek Samuël vertelt dat, toen de Here David “aan alle zijden van zijn vijanden rust gegeven had”, de koning vroeg een heiligdom voor God te mogen bouwen. In antwoord op dit verzoek sprak God over de komst van Zijn Zoon: “Ik zal Hem tot een Vader zijn, en Hij zal Mij tot een Zoon zijn” (2 Sam 7:1 e.v.). En met het oog hierop beloofde Hij David: “Die zal mijn naam een huis bouwen” (vs 13).

Jezus spreekt over de totstandkoming van zijn gemeente als van het neerzetten van een gebouw: “En Ik zeg u, dat u Petrus bent, en op deze petra [rots] zal Ik mijn gemeente bouwen” (Mat 16:18). Mogelijk heeft Petrus deze woorden in gedachten, als hij in zijn eerste brief schrijft: “En kom tot Hem, de levende steen, door de mensen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en kostbaar, en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijk huis” (1 Pet 2:4,5). In zijn brief aan de gemeente in Efeze zegt Paulus dat de tempel gebouwd is door de “apostelen en profeten”. De volgorde geeft aan dat hij niet aan de profeten in Israël denkt, maar aan de profeten in de gemeente. Zij hebben, onder leiding van de apostelen, hun belangrijke taak – de gemeente van Christus te bouwen – verricht.

Zelfs in de tijd van het Oude Testament hebben de profeten geleerd dat de Here niet alleen in het heiligdom in Jeruzalem woont, maar in het hart van de nederige mens. “Dit alles heeft immers mijn hand gemaakt en zo is dit alles ontstaan, luidt het woord van de HERE; op zulken sla Ik acht: op de ellendige, de verslagene van geest en wie voor mijn woord beeft” (Jes 66:2). Niet alleen onder het volk als geheel, maar ook in het hart van de individuele vrome Israëliet had het de Here behaagd te wonen: “In de hoge en in het heilige woon Ik en bij de verbrijzelde en nederige van geest” (Jes 57:15).

“Wij zullen bij hem wonen”

Met het oog op de velen die door de evangelieverkondiging van zijn apostelen tot geloof zullen komen, geeft Jezus op de laatste avond van zijn aardse leven de belofte van de komst en inwoning van de Vader en van Hem zelf: “Indien iemand Mij liefheeft, zal hij mijn woord bewaren en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen” (Joh 14:23). Wat nieuw is in deze belofte, is het ‘Wij’. Met Christus’ verhoging woont ook Hij bij de ootmoedige kinderen van God. Een belofte die geldt voor zowel de individuele gelovige als de gelovigen in hun totaliteit, d.w.z. als gemeente. Vandaar dat de gemeente soms wordt beschouwd als de plaats waar God woont, of als de tempel van Christus. Gelovigen moeten weten “hoe men zich behoort te gedragen in het huis

van God, dat is de gemeente van de levende God" (1 Tim 3:15). "Weet u niet, dat u Gods tempel bent en dat de Geest van God in u woont? Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden. Want de tempel van God, en dat bent u, is heilig!" (1 Kor 3:16).

"Een tempel van de heilige Geest"

Hoe moeten wij ons deze inwoning van God en Christus in de gelovigen voorstellen? Paulus schrijft ook: "weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont, die u van God ontvangen hebt, en dat u niet van uzelf bent?" (1 Kor 6:19). Sommigen zien hierin steun voor de opvatting dat er, naast de komst van de Vader en de Zoon, sprake is van een Derde, die zij 'God de heilige Geest' noemen. Maar deze benaming komt nergens in de Schrift voor, evenmin als deze voorstelling van een derde Persoon. Voor gelovigen in Israël was en is er maar één God, Die alles geschapen heeft en overal aanwezig is; Die in de harten van de nederigen woont door Zijn Geest. "Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in mijn binnenste een vaste geest; verwerp mij niet van uw aangezicht, en neem uw heilige Geest niet van mij", bad David (Ps 51:12,13).

Voor de christen is er – met Christus' komst, opstanding en verhoging – een Tweede in de hemel. Hem eerbiedigt hij als zijn Heiland en Heer, en tot Hem gaat hij als zijn Pleitbezorger en Hogepriester aan Gods rechterhand. Hij wordt opgeroepen zijn beden tot de Vader te richten, in de naam van Christus: "En al wat u doet met woord of werk, doet het alles in de naam van de Here Jezus, God, de Vader, dankende door Hem!" (Kol 3:17; Efez 5:20). Uiteraard kan er geen sprake zijn van gebeden gericht tot de Geest, want – in tegenstelling tot de Vader en de Zoon – wordt de Geest niet als Persoon beschouwd, maar als de aanwezigheid en werkzaamheid van God en Christus.

De inwoning van God en Christus is niet het schenken van een abstract 'iets', maar moet beschouwd worden als bewuste gemeenschap van God met de gelovige in Christus. In zijn laatste brief aan de gemeente zegt Christus: "Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop. Indien iemand naar mijn stem hoort en de deur opent, Ik zal bij hem komen en maaltijd met hem houden en hij met Mij" (Op 3:20). Samen een maaltijd gebruiken is een bekend Bijbels beeld voor het beleven van gemeenschap en vriendschap.

Paulus ziet een parallel tussen de geest van een mens en de Geest van God: "Wie toch onder de mensen weet, wat in een mens is, dan de geest van de mens zelf, die in hem is? Zo weet ook niemand, wat in God is, dan de Geest van God" (1 Kor 2:11). De geest van de mens is geen tweede persoon naast hem, maar zijn bewustzijn en de uiting van zijn gemoed. Paulus spreekt in deze zin ook over Gods Geest. Geschapen naar Gods beeld en gelijkenis hebben wij het geestelijke vermogen God te kennen, en met Hem om te gaan als kinderen van een hemelse Vader.

“Want allen, die door de Geest van God geleid worden, zijn zonen van God. Want u hebt niet ontvangen een geest van slavernij om opnieuw te vrezen, maar u hebt ontvangen de Geest van het zoonschap, door welke wij roepen: Abba, Vader. Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn” (Rom 8:14-16). ‘Abba’ (het Aramese woord voor ‘vader’) is een gebedswoord; want de inwoning van God en Christus gaat gepaard met gebed.

Nauw verbonden met de voorstelling van de gemeente als een tempel, is die van een gebouw. Paulus zegt van de gemeente in Korinte: “Gods bouwwerk bent u” (1 Kor 3:9). Als apostel beschouwt hij zichzelf als “een kundig bouwmeester” (vs 10), die het fundament van de gemeente – Christus Jezus – heeft gelegd. Hierop moeten de gemeenteleden zelf bouwen, er op lettend dat zij dit doen met duurzaam materiaal: “Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, zilver, kostbaar gesteente, hout, hooi, of stro, ieders werk zal aan het licht komen. Want de dag zal het doen blijken” (1 Kor 3:12,13).

Bij dit alles legt Paulus de nadruk op de noodzaak van een heilig leven. Als woonplaats van de Here is de gemeente heilig, en zij behoort Hem toe. Daarom mag er geen gemeenschap zijn met de omringende slechte wereld en haar praktijken: “Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel van God met afgoden? Wij toch zijn de tempel van de levende God, gelijk God gesproken heeft: ‘Ik zal onder hen wonen en wandelen’” (2 Kor 6:16).

A.H./J.K.D.

